

โครงสร้างการสื่อสารของการชุมชน

ในบทนี้จะเสนอองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นโครงสร้างการสื่อสารของการชุมชน อันได้แก่ คุณลักษณะที่เหมือนกันของผู้ที่ชุมชนกัน ระดับความผูกพันทางสังคม ระหว่างผู้ที่รวมชุมชน เครือข่ายการชุมชน ตลอดจนทัศนคติทางการสื่อสารในการชุมชนของบุคคลและกลุ่มที่ทำการศึกษา ข้อมูลเหล่านี้จะแสดงผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่สามที่ว่า "การชุมชนมักกระทำในระหว่างบุคคลที่มีความเหมือนกันมากกว่าระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกัน" และสมมติฐานข้อที่สี่ที่ว่า "การชุมชนมักกระทำในระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันต่อกันแบบสนิทสนม มากกว่าระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันต่อกันแบบผิวเผิน"

การวิเคราะห์โครงสร้างการสื่อสารของการชุมชน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทั้งสามว่าปกติแล้วใครชุมชนถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาบุคคลใดบ้าง ขอให้ระบุชื่อ ความสัมพันธ์ และระดับความสนิทสนม ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะระบุชื่อผู้ที่คนชุมชนด้วยเป็นประจำ 1-3 คน อย่างสูงที่สุด 5 คน จำนวนบุคคลที่สมาชิกแต่ละคนระบุชื่อเมื่อรวมกันก็จะเป็นค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร (link) ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเป็นฐานในการวิเคราะห์สัดส่วนของระดับความเหมือนและความผูกพันทางสังคมทั้งรายละเอียดยกต่อไป

คุณลักษณะที่เหมือนกันของผู้ที่ชุมชนกัน

ความเหมือนกันในตัวแปรเพศ

การชุมชนของสมาชิกกลุ่มสตรี และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด (100%) เป็นการชุมชนระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ส่วนการชุมชนของสมาชิกกลุ่มเยาวชนมีเพียง 8.16% ที่เป็นการชุมชนระหว่างบุคคลต่างเพศกัน นอกนั้น (91.84%) เป็นการชุมชนระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน จะเห็นได้ว่าสัดส่วนที่เป็นผลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณนี้ สอดคล้องกับข้อมูลที่ไต่จากการสังเกตซึ่งเสนอไว้ในบทที่ 3 แล้ว

ตารางที่ 30 สัดส่วนความเหมือนและต่างกันของคู่ชุมชนในทั่วประเทศ

การเปรียบเทียบ เพศของคู่ชุมชน	จำนวนการชุมชน (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหมือนกัน	36	100	45	91.84	23	100	104	96.30
ต่างกัน	-	-	4	8.16	-	-	4	3.70
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความเหมือนกันในทั่วประเทศอายุ

การชุมชนของสมาชิกทั้งสามกลุ่ม เป็นการชุมชนระหว่างบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุเหมือนกัน มากกว่า ระหว่างบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุที่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่าการชุมชนของสมาชิกกลุ่มเยาวชนถึง 95.92% เป็นการชุมชนระหว่างผู้ที่มีช่วงอายุเหมือนกัน รองลงมาคือกลุ่มสตรี 75% ส่วนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิมีเพียง 56.52% ของการชุมชนที่ชุมชนมีช่วงอายุเหมือนกัน แสดงว่าในหมู่เพศชายที่อายุเกินกว่า 25 ปีขึ้นไปแล้ว อายุไม่เป็นอุปสรรคต่อความสนใจหรือไว้วางใจที่จะชุมชนกัน

ตารางที่ 31 สัดส่วนความเหมือนและต่างกันของคู่ชุมชนในทั่วประเทศอายุ

การเปรียบเทียบ ช่วงอายุของคู่ชุมชน	จำนวนการชุมชน (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เท่ากัน	27	75	47	95.92	13	56.52	87	80.56
ต่างกัน	9	25	2	4.08	10	43.48	21	19.44
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความเหมือนกันในคัวแปรสถานภาพสมรส

การซุบซิบของสมาชิกทั้งสามกลุ่มมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือส่วนใหญ่เป็นการซุบซิบระหว่างผู้มีสถานภาพสมรสเหมือนกัน โดยเฉพาะการซุบซิบของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต เป็นการซุบซิบระหว่างผู้มีสถานภาพสมรสเหมือนกันทั้งหมด (100%) ส่วนสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนมี 86.11% และ 95.92% ของการซุบซิบตามลำดับ อาจเป็นเพราะสถานภาพสมรสมีส่วนสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดความสนใจในการซุบซิบ และการซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้วย

ตารางที่ 32 สัดส่วนความเหมือนและต่างกันของคัวซุบซิบในคัวแปรสถานภาพสมรส

การเปรียบเทียบ สถานภาพสมรส ของคัวซุบซิบ	จำนวนการซุบซิบ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ๓		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหมือนกัน	31	86.11	47	95.92	23	100	101	93.52
ต่างกัน	5	13.89	2	4.08	-	-	7	6.48
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความเหมือนกันในคัวแปรเศรษฐกิจ

หลังจากคำนวณค่าเฉลี่ยรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน และค่าเฉลี่ยรายจ่ายของสมาชิกกลุ่มเยาวชน พร้อมกับจัดประเภทสมาชิกกลุ่ม และผู้ที่สมาชิกกลุ่มระบุถึงแต่ละคนมีรายได้หรือรายจ่ายสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย พบว่าการซุบซิบของสมาชิกทั้งสามกลุ่มเป็นการซุบซิบระหว่างผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกันมากกว่า แต่สัดส่วนระหว่างส่วนที่เหมือนและต่างกันไม่สูงเท่าคัวแปรอื่น ๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ ร้อยละ 63.89,

59.18 และ 78.26 ของการชุมชนของกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต ตามลำดับ เป็นการชุมชนระหว่างผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกัน

ตารางที่ 33 สัดส่วนความเหมือนและต่างกันของชุมชนในครัวแปรเศรษฐกิจ

การเปรียบเทียบ ฐานะทางเศรษฐกิจ ของชุมชน	จำนวนการชุมชน (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหมือนกัน	23	63.89	29	59.18	18	78.26	70	64.81
ต่างกัน	13	36.11	20	40.82	5	21.74	38	35.19
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความเหมือนกันในครัวแปรการศึกษา

การชุมชนของสมาชิกกลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ (83.33% และ 63.27% ตามลำดับ) เป็นการชุมชนระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาเหมือนกัน ส่วนการชุมชนของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเพียง 43.48% ที่เป็นการชุมชนระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาเหมือนกัน กรณีนี้อาจเป็นได้ว่าการชุมชนของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นการชุมชนถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในเรื่องงาน และเชื่อมโยงมาจากการพูดคุยเรื่องการทำมาหากิน หรือเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งสารสนเทศลักษณะนี้จะแพร่กระจายได้ก็ระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ต่างกัน คือถ้าพูดคุยชุมชนกับคนที่มีความรู้และระดับการศึกษาเท่ากันก็จะไม่สู้ได้สารสนเทศแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาเพิ่มเติม ฉะนั้นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงนิยมชุมชนกับผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมากกว่า ส่วนสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชน มีการชุมชนเรื่องส่วนตัวมากและเป็นการพูดคุยสนุก ๆ ฆ่าเวลา ระดับการศึกษาที่ต่างกันจึงไม่จำเป็น แต่ความรู้สึกว่ามีคุณลักษณะที่เหมือนกันกลับจำเป็นมากกว่า

ตารางที่ 34 สัดส่วนความเหมือนและต่างกันของคู่ชุมชนในครัวแปรการศึกษา

การเปรียบเทียบ ระดับการศึกษา ของคู่ชุมชน	จำนวนการชุมชน (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหมือนกัน	30	83.33	31	63.27	10	43.48	71	65.74
ต่างกัน	6	16.67	18	36.73	13	56.52	37	34.26
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความเหมือนกันในครัวแปรกลุ่มที่เป็นสมาชิก

เป็นที่น่าสังเกตว่าครัวแปรกลุ่มที่เป็นสมาชิกนี้ สมาชิกกลุ่มทั้งสามมีพฤติกรรมแตกต่างไปจากครัวแปรอื่น ๆ คือในจำนวนการชุมชนทั้งหมดมีเพียง 43.52% ที่เป็นการชุมชนระหว่างผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกัน (ในที่นี้รวมทั้งการเป็นกรรมการวัด กรรมการโรงเรียน กลุ่มยูวเกษตรกร ทั่วๆ) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสัดส่วนการชุมชนระหว่างผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันมากที่สุดคือ 56.52% ส่วนสมาชิกกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนมีเพียง 33.33% และ 44.90% ตามลำดับ

ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการชุมชนระหว่างคู่ชุมชนระหว่างคู่ชุมชนที่มีคุณลักษณะในการเป็นสมาชิกกลุ่มแตกต่างกัน ได้แก่การตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ชัคกันประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจเป็นได้ว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกัน จะมีชนิดและปริมาณสารสนเทศที่แตกต่างกัน ทำให้การพูดคุยชุมชนมีความน่าสนใจมากขึ้น เกี่ยวกับสภาพการตั้งบ้านเรือนจะถูกได้จากแผนภูมิ แสดง เครือข่ายการชุมชนในท้ายหนังสือ

ตารางที่ 35 สัปดาห์ความเหมือนและต่างกันของคู่ชู้ชู้ในคั้วแปรกลุ่มที่เป็นสมาชิก

การเปรียบเทียบ กลุ่มที่เป็นสมาชิก ของคู่ชู้ชู้	จำนวนการชู้ชู้ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหมือนกัน	12	33.33	22	44.90	13	56.52	47	43.52
ต่างกัน	24	66.67	27	55.10	10	43.48	61	56.48
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ระดับความเหมือนกันของผู้ชู้ชู้กัน

เมื่อนำคะแนนความเหมือนกันของคู่ชู้ชู้จากคั้วแปรทั้ง 6 คั้วแปรข้างกัน รวมกัน เป็นระดับความเหมือนกันของผู้ชู้ชู้กัน ซึ่งจะมีค่าสูงสุดไม่เกิน 6 พบว่า การชู้ชู้ของสมาชิกกลุ่มทั้งสามมีระดับความเหมือนกันของผู้ชู้ชู้กันอยู่ที่ระดับ 4 และ 5 เป็นส่วนใหญ่ โดย 36% ของการชู้ชู้ของสมาชิกกลุ่มสตรี เป็นการชู้ชู้ระหว่างบุคคลที่มีความเหมือนกันที่ระดับ 4 47% ของการชู้ชู้ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตเป็นการชู้ชู้ระหว่างบุคคลที่มีความเหมือนกันที่ระดับ 4 เช่นกัน ส่วนสมาชิกกลุ่มเยาวชนนั้น 48.98% ของการชู้ชู้ของสมาชิกกลุ่มเป็นการชู้ชู้ระหว่างผู้ที่มีความเหมือนกันที่ระดับ 5 ค่าเฉลี่ยระดับความเหมือนของคู่ชู้ชู้รวมทั้งสามกลุ่มเท่ากับ 4.44

ตารางที่ 36 สัดส่วนการซุบซิบจำแนกตามระดับความเหมือนกันของคู่ซุบซิบ

ระดับความเหมือนกันของคู่ซุบซิบ	จำนวนการซุบซิบ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6	6	16.67	5	10.20	3	13.04	14	12.96
5	11	30.56	24	48.98	6	26.08	41	37.96
4	13	36.11	13	26.53	11	47.83	37	34.26
3	4	11.11	5	10.20	2	8.70	11	10.19
2	2	5.56	2	4.08	1	4.35	5	4.63
จำนวนการซุบซิบ								
ในกลุ่ม ค่าเฉลี่ยระดับ	36	100	49	100	23	100	108	100
ความเหมือน	4.42		4.51		4.35		4.44	
SD	1.08		0.96		0.98		1	

จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ สอดคล้องกับความเห็นของ เจมส์ เวสต์ (อ้างใน Rysman 1977 : 178) ซึ่งระบุว่า การซุบซิบมักจะมีขึ้นระหว่างบุคคลที่มีช่วงอายุ และเพศเหมือนกัน เพราะตัวแปรทั้งสองมีบทบาทในการกำหนดความสนใจร่วมกันของบุคคล จึงเกิดเป็นกลุ่มซุบซิบ (gossip cells) ขึ้น อาจเป็นกลุ่มของหญิงสูงอายุ ชายสูงอายุ หญิงที่เพิ่งแต่งงานใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พาร์สันและของ มาร์แชล (อ้างใน Rogers and Kincaid 1981 : 133) ที่พบว่า การแพร่กระจายสารสนเทศ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมักแพร่กระจายในคู่มือสารที่มีคุณลักษณะที่เหมือนกัน เนื่องจาก สารสนเทศเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวเป็นสารสนเทศที่ค่อนข้างจะ "ต้องห้าม" คือมีลักษณะเป็นส่วนตัวมาก แม้ว่าการซุบซิบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจะมีทั้งการซุบซิบ

ในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว แต่รูปแบบของการซุบซิบก็น่าจะจัดได้ว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ค่อนข้างระแวกระวัง และมีลักษณะเป็นส่วนตัวมากกว่าปกติ

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะที่เหมือนกันของคู่สื่อสารจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความเป็นกันเองและความไว้วางใจ อันจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งเป็นภาวะแวดล้อมที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการซุบซิบกันได้

ความผูกพันทางสังคมระหว่างผู้ที่ซุบซิบกัน

ลักษณะความสัมพันธ์

จากการระบุลักษณะความสัมพันธ์กับบุคคลที่ซุบซิบด้วย ปรากฏว่าบุคคลจะซุบซิบกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นญาติกับคนเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 72.22 , 59.18 และ 52.17 ของการซุบซิบในกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามลำดับ ความเกี่ยวข้องเป็นญาติกันมีทั้งญาติทางสายโลหิต และญาติโดยการแต่งงาน มีทั้งญาติสนิทและญาติห่าง ๆ อย่างไรก็ตามการซุบซิบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นญาตินี้ อาจมีตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้แก่ การที่ประเพณีของหมู่บ้านในอดีตไม่นิยมแต่งงานกับคนหมู่บ้านอื่น และการที่วงศ์ญาติมักตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งหากจะวิเคราะห์ระบบเครือญาติอย่างกว้างขวางจริงจัง จะพบว่าเกี่ยวข้องเป็นญาติกันแทบทั้งหมู่บ้าน ฉะนั้นการมีพฤติกรรมดังกล่าวจึงอาจจะไม่ใช่การจงใจเลือกปฏิบัติ แต่เป็นไปโดยสภาพธรรมชาติ สมาชิกกลุ่มเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ระบุความสัมพันธ์กับผู้ซุบซิบด้วยซึ่งเกี่ยวข้อง เป็นญาติห่าง ๆ ว่า "เป็นทั้งญาติและเพื่อน" แสดงว่าในความรู้สึกส่วนตัวยังให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อนอยู่มากพอควร ส่วนนี้อาจจะสอดคล้องกับความเห็นของ สนิท สัมครการ (สนิท สัมครการ 2519 : 2-3, 92-93) ที่ระบุว่าความเป็นญาติในสังคมไทยไม่มีความผูกพันเหนียวแน่นมากนัก อาจมีการ "ตัดญาติ" กันได้เมื่อเกิดความขัดแย้ง หรือไม่พอใจอย่างรุนแรง การปฏิบัติต่อกันฉันท์ญาติจะปรากฏบทบาทเมื่อมีวิกฤตการณ์ หรือเหตุการณ์พิเศษ เช่น ประสบเคราะห์กรรมต้องการความช่วยเหลือ หรือประสบความสำเร็จ มั่งคั่ง ร่ำรวย ถึงส่วนหนึ่งที่กล่าวว่า "ไรญาติชาคมิตร" หรือ "มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่"

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ก็สอดคล้องกับความเห็นของ อับบราฮัมส์(อ้างใน Sules 1977:165) เพราะการชู้ชบิจะทำในระหว่างหมู่ญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน มีเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ระบุว่าทำการชู้ชบิกับ "คนรู้จัก"

ตารางที่ 37 สักส่วนการชู้ชบิ จำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์ของคู่ชู้ชบิ

ลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างคู่ชู้ชบิ	จำนวนการชู้ชบิ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ญาติ	26	72.22	29	59.18	12	52.17	67	62.04
เพื่อน/ เพื่อนบ้าน	10	27.78	19	38.78	11	47.83	40	37.04
คนรู้จัก	-	-	1	2.04	-	-	1	0.93
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ความรู้สึกผูกพันกัน

เมื่อขอให้สมาชิกกลุ่มระบุความรู้สึกผูกพันต่อผู้ที่ตนชู้ชบิด้วย ปรากฏว่าการชู้ชบิของสมาชิกกลุ่มสตรี และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 100% คู่ชู้ชบิสนิทสนมกันก็ ส่วนการชู้ชบิของสมาชิกกลุ่มเยาวชนมีเพียงรายเดียวที่ระบุว่า ไม่สนิทกัน สอดคล้องกับความเห็นของ แชนเนอร์ส (1967 : 44) เบอร์โควิก (1977 : 192-193) และคลักแมน (1953 : 315) ที่กล่าวว่า การชู้ชบิเป็นเครื่องผูกมัดทางสังคม ทำให้คนรู้สึกสนิทสนมกัน และชำระรักษาการ เกาะกลุ่มนั้นไว้ต่อไป

ตารางที่ 38 สัดส่วนการขูขมิบ จำแนกตามความรู้สึกผูกพันกันของคูขูขมิบ

ความรู้สึกผูกพันกัน ของคูขูขมิบ	จำนวนการขูขมิบ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ ๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สนิทกัน	36	100	48	97.96	23	100	107	99.07
ไมสนิทกัน	-	-	1	2.04	-	-	1	0.93
รวม	36	100	49	100	23	100	108	100

ระดับความผูกพันทางสังคม

เมื่อรวมค่าคะแนนลักษณะความสัมพันธ์และความรู้สึกผูกพัน ต่อกันระหว่างคูขูขมิบ ซึ่งจะมีค่าสูงสุดไม่เกิน 4 แล้ว พบว่าการขูขมิบส่วนใหญ่ของสมาชิกทั้งสามกลุ่มเป็นการขูขมิบระหว่างบุคคลที่มีระดับความผูกพันทางสังคมต่อกันสูงสุด คือร้อยละ 72.22, 59.18 และ 52.17 ของการขูขมิบในกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามลำดับ เป็นการขูขมิบระหว่างคูบุคคลที่มีค่าความผูกพันทางสังคมต่อกันเท่ากับ 4 แสดงว่าพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วบุคคลจะทำการขูขมิบกับผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับตน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเหตุผลหลายประการ เช่น มีความไว้วางใจ มีระยะห่างทางสังคมน้อย มีความสนใจร่วมกัน และทรานนิสัยในการขูขมิบของกันและกัน เป็นต้น

ตารางที่ 39 สัดส่วนการชู้บชู้บ จำแนกตามระดับความผูกพันทางสังคมของคู่ชู้บชู้บ

ระดับความผูกพัน ทางสังคมของคู่ชู้บชู้บ	จำนวนการชู้บชู้บ (link)							
	กลุ่มสตรี		กลุ่มเยาวชน		กลุ่มออมทรัพย์ฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4	26	72.22	29	59.18	12	52.17	67	62.04
3	10	27.78	18	36.73	11	47.83	39	36.11
2	-	-	2	4.08	-	-	2	1.85
จำนวนการชู้บชู้บ ค่าเฉลี่ยระดับความ ผูกพัน	36	100	49	100	23	100	108	100
S.D.	0.45		0.58		0.51		0.53	

เมื่อพิจารณา ระดับความผูกพันทางสังคม จะเห็นว่านักมานุษยวิทยาแต่ละท่าน ล้วนระบุว่าผู้ที่รวมชู้บชู้บกันมัก เป็นผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกัน หรืออย่างน้อยที่สุดก็ เป็นผู้ที่มีระยะห่างทางสังคม (social distance) ลดเหลือน้อยพอที่จะเริ่มการชู้บชู้บได้ แต่ไม่มีผู้ใคร ระบุว่าความผูกพันทางสังคมระหว่างผู้ชู้บชู้บกับผู้ที่ถูกชู้บชู้บถึงจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไร ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะบุคคลที่สามที่คนเราจะชู้บชู้บถึงนั้นมีไค่มากมายทั้งในแวดวงที่ใกล้และไกลตัวออกไป ขึ้นกับความสนใจ สถานการณ์ และวัตถุประสงค์ของการชู้บชู้บ ดังจะเห็นได้ว่าบ่อยครั้งที่คนเราชู้บชู้บถึงบุคคลซึ่งไม่รู้จักเป็นส่วนตัว และไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ทอกัน โดยตรงเลย แต่สิ่งที่ผู้วิจัยกังวลขอสัง เกตเกี่ยวกับ เรื่องนี้ก็คือมีอยู่บ่อยครั้งที่บุคคลจะชู้บชู้บเรื่องราวของคนที่ไม่ใกล้ชิดสนิทกับคนในชุมชนที่มีความผูกพันด้วย เพียงผิวเผินได้รับฟัง

ครอบครัวหนึ่งที่ผู้วิจัยเข้าพักอาศัยด้วยได้ชื่นชมถึงหลานชายและหลานสะใภ้
ให้ผู้วิจัยฟังเสมอ เนื้อเรื่องที่ชื่นชมล้วนเป็นความประพฤติอันไม่เหมาะสมของบุคคล
ทั้งสอง เช่น ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย สร้างความเดือดร้อนให้พ่อแม่อยู่เสมอ ไม่รับผิดชอบ
ขอการงานเท่าที่ควร เทียวเตร่ คัมเหลา เล่นการพนัน

อีกครอบครัวหนึ่งที่ผู้วิจัยพักอาศัยด้วย ได้ชื่นชมถึงบิคารมารคาของตนเองให้
ผู้วิจัยฟัง เช่น รักลูกไม่เท่ากัน ไม่ยกทีนาคำให้ลูกตามคำสั่งของย่าซึ่งเป็นเจ้าของที่ เป็นเหตุ
ให้ลูกต้องเลิกร้างกับสามี เป็นต้น

จากการสังเกตผู้เล่ามิได้มีเจตนาจะโน้มน้าวให้ผู้วิจัยมีทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่ง
ต่อผู้ที่ถูกชื่นชม มิได้เจตนาจะขอความคิดเห็นหรือความช่วยเหลือใด ๆ อีกทั้งเรื่องที่
เล่าก็ไม่ใช่เรื่องสนุกสนานน่ารื่นรมย์ แต่การชื่นชมเช่นนี้ก็มิขึ้นเสมอ ๆ ฉะนั้นจะเป็นไป
ได้หรือไม่ว่าการชื่นชมถึงผู้ที่ถูกพันใกล้ชิดกับคนเป็นเพียงการพูดคุยบอกเล่าเพื่อสร้างความ
คุ้นเคยต่อกันเพิ่มมากขึ้น ต่อเมื่อคุณสนทนา สนิทสนม รู้เรื่องราวของกันและกันมากพอ รู้ถึง
ความสนใจของฝ่ายตรงข้ามแล้วบุคคลที่สามที่นำมากล่าวถึงในวงชื่นชมก็จะค่อย ๆ ไกลตัว
ออกไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุม

จากผลการศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของหมู่บ้านในประเทศเกาหลีใต้ ซึ่ง โรเจอร์ และคินเชค (1981 : 95) พบว่าเครือข่ายการสื่อสารภายในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลภายในกลุ่ม ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวในการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุมถึงทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อจะพิจารณาว่า เครือข่ายของการชุมนุมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาของกลุ่มหรือไม่

การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุมนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษาว่าการสื่อสารในรูปแบบการชุมนุมของกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งถือได้ว่าแต่ละกลุ่มก็คือ ระบบ (System) หนึ่งนั้น ประกอบไปด้วยกลุ่มย่อย (clique) หรือระบบย่อย (sub system) อย่างไร และบุคคลในระบบที่ทำกรวิเคราะห์บุคคลใดมีบทบาทสำคัญทางการสื่อสาร เช่น เป็นสะพานเชื่อมโยงข่าวสารจากกลุ่มย่อยหนึ่งไปยังกลุ่มย่อยอื่น (bridges) หรือตัวประสานระหว่างกลุ่มย่อยต่าง ๆ (liaisons)

กรรมวิธีในการจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารมีหลายวิธีที่เรียกย่อ ๆ ว่า NEGOPY, Direct Factor Analysis with SOC MET, Smallest-Space Analysis (SSA), SOCK and COMPLT และ Block modeling with CONCOR (Rogers and Kincaid 1981 : 214) ในบรรดาวิธีการวิเคราะห์ดังกล่าวมาแล้วปรากฏว่าในประเทศไทยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ได้เฉพาะกับวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Direct Factor Analysis) เท่านั้น ทั้งนี้แม้ว่า โรเจอร์ และคินเชค (1981 : 186) จะมีความเห็นว่าการวิเคราะห์ตัวประกอบไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากอธิบายความเป็นกลุ่มย่อย (clique) ไม่ได้ทั้งหมด แต่ผู้วิจัยก็จำเป็นต้องเลือกใช้วิธีดังกล่าวในการจำแนกกลุ่มย่อย ที่ประกอบเป็นโครงสร้างของการชุมนุมในการวิจัยนี้

การจำแนกกลุ่มย่อย ทำโดยนำค่าใน Who-to-Whom Communication Matrix ไปทำการวิเคราะห์ตัวประกอบโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS ใช้วิธีหมุนแกนแบบ Authogonal Varimax (ผู้วิจัยได้ลองใช้วิธีหมุนแกนแบบ Oblique ปรากฏว่าค่าที่ได้ไม่สอดคล้องกับหลักการของการวิเคราะห์ตัวประกอบ) จากนั้นได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดบุคคลที่ถือว่าเป็นสมาชิกของแต่ละตัวประกอบ (factor) โดย คัดเฉพาะบุคคลที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ ในตาราง Varimax Rotate Factor Matrix ตั้งแต่บวก 0.3 ขึ้นไป

2. คัดตัวประกอบ (factor) ที่มีคุณสมบัติของกลุ่มย่อย (clique) โดย อาศัย เกณฑ์การพิจารณาของ โรเจอร์ และคินเชค (1981 : 169) ที่ระบุว่า กลุ่มย่อยหนึ่ง ๆ จะต้องประกอบด้วยบุคคล 3 คน ขึ้นไป บุคคลแต่ละคนภายในกลุ่มย่อยหนึ่ง จะต้องมีการสื่อสารกับคนภายในกลุ่มย่อยของตนอย่างน้อยถึงหนึ่งของจำนวนการสื่อสาร (links) ทั้งหมดของตน และสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มย่อยหนึ่ง ๆ จะต้องมีการสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือโดยทางอ้อมก็ตาม

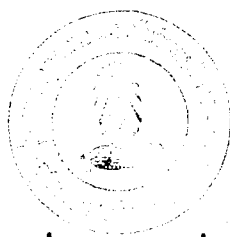
3. เขียนแผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุมโดยลากเส้น สังคมมิติตามผลการจำแนกกลุ่มย่อย จากการวิเคราะห์ตัวประกอบ เพื่อพิจารณาบทบาทของบุคคล ว่าใครมีบทบาทเป็นตัวเชื่อมโยง (bridges) หรือตัวประสาน (liaisons) ความความหมายที่กำหนดโดย โรเจอร์ และคินเชค (1981 : 125) กล่าวคือ

ตัวเชื่อมโยงหมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มย่อยหนึ่ง แต่มีการสื่อสารกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งของกลุ่มย่อยอื่น

ตัวประสานหมายถึง บุคคลที่ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกกลุ่มย่อย ตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไปโดยมิได้เป็นสมาชิกของกลุ่มย่อยกลุ่มใดเลย

อนึ่งในการแสดงแผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุมนี้ ผู้วิจัย ได้เพิ่มแผนภาพเครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุม ซึ่งใช้การลากเส้นสังคมมิติลงบนแผนผัง หมู่บ้านโดยตรง อีกแผนภาพหนึ่งเพื่อประกอบการอธิบายว่า การตั้งบ้านเรือนใกล้ เคียงกันมีผลต่อการที่บุคคลจะชุมนุมกันมากน้อยเพียงไร

สิ่งสุดท้ายที่จะนำเสนอประกอบการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารของการชุมนุมคือ คำคั่นต่าง ๆ ทางการสื่อสารดังต่อไปนี้

1. ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่ม (Average Group Connectedness) เป็นดัชนีที่แสดงว่าบุคคลทั้งหมดภายในกลุ่ม มีการสื่อสารระหว่างกันและกันมากน้อยเพียงใด ดัชนีนี้จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 2 เมื่อค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่มต่ำแสดงว่าบุคคลภายในกลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกันเองน้อย

2. ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคล (Individual Connectedness) เป็นดัชนีที่แสดงว่า สมาชิกกลุ่มแต่ละคนได้รับการติดต่อสื่อสารจากคนอื่น ๆ ภายในกลุ่มมากน้อยเพียงใด ดัชนีนี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เมื่อค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคลของสมาชิกคนใดสูง แสดงว่าบุคคลนั้นได้รับการติดต่อสื่อสารจากสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่มมาก

3. ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของกลุ่ม (Group Openness) เป็นดัชนีที่แสดงว่า บุคคลทั้งหมดภายในกลุ่ม มีการสื่อสารกับบุคคลภายนอกกลุ่มมากน้อยเพียงใด หากกลุ่มไม่มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกเลย ดัชนีนี้จะมีค่าต่ำสุดเป็น 0 ส่วนค่าสูงสุดนั้น เนื่องจากในการให้สมาชิกกลุ่มระบุผู้ที่ตนทำการซบซิบด้วยนั้นไม่มีการกำหนดจำนวนตายตัว ฉะนั้นผู้วิจัยจึงถือเอาจำนวนสูงสุดที่สมาชิกระบุว่าได้ทำการซบซิบด้วยคือ 5 คน เป็นตัวคำนวณ ฉะนั้นค่าสูงสุดของดัชนีการเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของกลุ่ม จึงเท่ากับ 5 (ค่าสูงสุดคือจำนวนสมาชิก คูณ 5 ทหารด้วยจำนวนสมาชิก)

4. ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของสมาชิกรายบุคคล (Individual Openness) เป็นดัชนีที่แสดงว่าสมาชิกแต่ละคนมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกกลุ่มมากน้อยเพียงใด ดัชนีนี้จะมีค่าต่ำสุดเป็น 0 คือไม่ได้สื่อสารกับบุคคลภายนอกกลุ่มเลย ส่วนค่าสูงสุดของดัชนีจะแตกต่างกันในทั้งสามกลุ่ม เพราะจำนวนสมาชิกกลุ่มไม่เท่ากัน (ค่าสูงสุดเท่ากับ 5 ทหารด้วยจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม) ฉะนั้นค่าสูงสุดของกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็น 0.36, 0.22 และ 0.45 ตามลำดับ ในกรณีเช่นนี้หากต้องการเปรียบเทียบดัชนีนี้ระหว่างทั้งสามกลุ่มจะต้องใช้การเทียบอัตราส่วนร้อย

เครือข่ายการชุบซิมของสมาชิกกลุ่มสตรี

การวิเคราะห์ตัวประกอบโดยคอมพิวเตอร์ ได้จัดบุคคลในกลุ่มสตรีออกเป็น 11 ตัวประกอบ หลังจากพิจารณาคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบบวก 0.3 ขึ้นไปแล้ว ปรากฏว่าแต่ละตัวประกอบ ประกอบด้วยบุคคลหมายเลขต่าง ๆ ตามตารางที่ 40

ตารางที่ 40 บุคคลที่เป็นสมาชิกตัวประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มสตรี

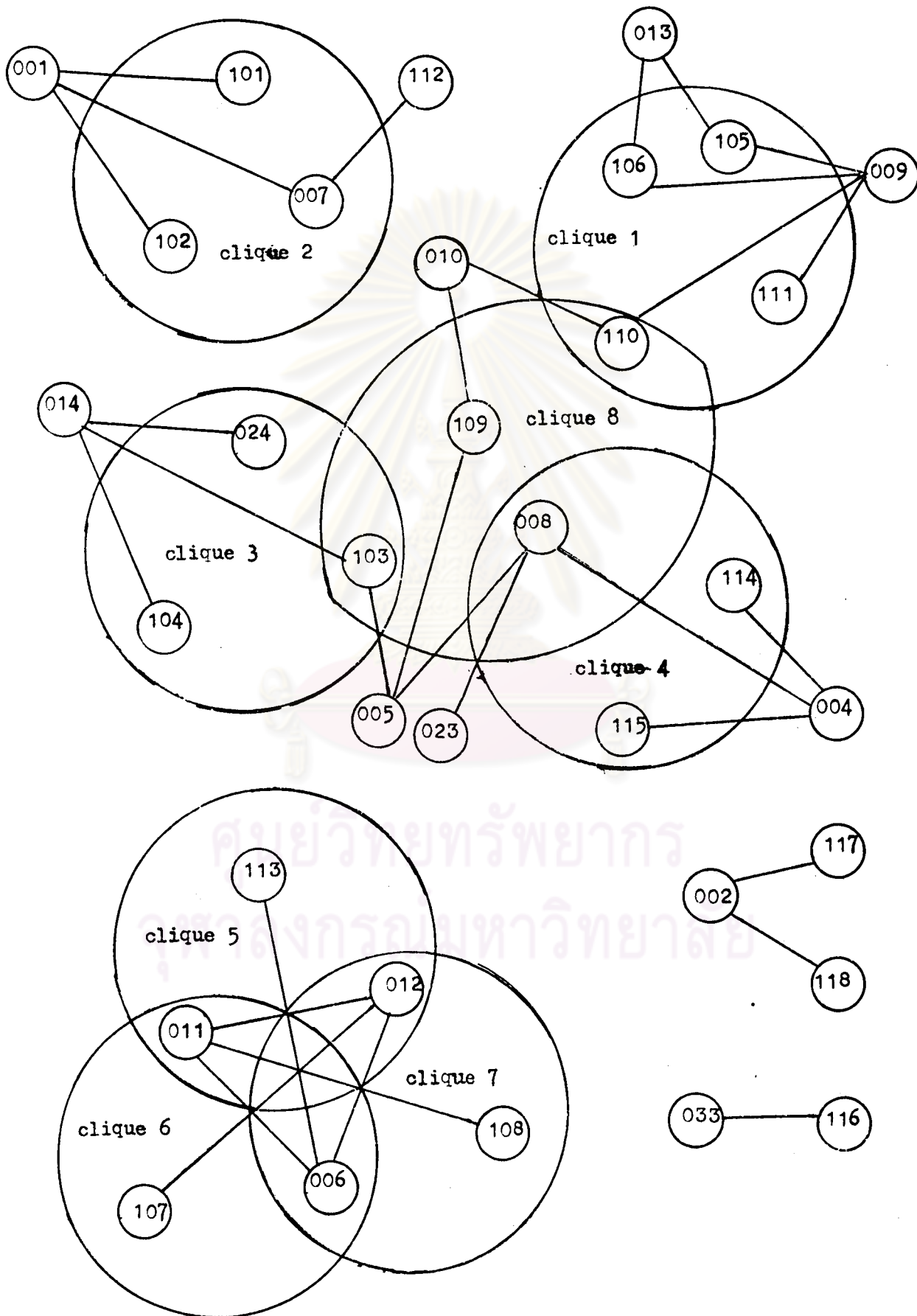
ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ	ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ
1	105	0.92070	7	005	0.97352
	106	0.92070		023	0.97352
	110	0.64188	8	011	0.67059
	111	0.84444		012	0.67071
2	007	0.98699	9	113	0.97453
	101	0.98699		006	0.67054
	102	0.98699		011	0.67085
3	024	0.96630	10	107	0.97454
	103	0.77336		006	0.67052
	104	0.96630		012	0.67032
4	008	0.77333	11	108	0.97427
	114	0.96629		008	0.42654
	115	0.96629		103	0.42652
5	001	0.97352	110	109	0.93051
	112	0.97352		110	0.42184
6	117	0.97352			
	118	0.97352			

จากตารางที่ 40 จะเห็นได้ว่าเมื่อใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นกลุ่มย่อยแล้ว ปรากฏว่าตัวประกอบที่จัดว่าเป็นกลุ่มย่อยได้ ได้แก่ตัวประกอบที่ 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10 และ 11 ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการทับซ้อนของกลุ่มสตรีนี้อาจมีกลุ่มย่อย 8 กลุ่ม ตามรายละเอียดในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 สมาชิกกลุ่มย่อยของเครือข่ายการทับซ้อนในกลุ่มสตรี

กลุ่มย่อย (clique) ที่	หมายเลขบุคคลที่เป็นสมาชิก
1	105, 106, 110, 111
2	007, 101, 102
3	024, 103, 104
4	008, 114, 115
5	011, 012, 113
6	006, 011, 107
7	006, 012, 108
8	008, 103, 109, 110

แผนภาพที่ 4 เครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มสตรี จักตามการวิเคราะห์กลุ่มย่อย

จากการลากเส้นสังคมนิติแสดง เครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มสตรี ตามแผนภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่าการจัดกลุ่มย่อยด้วยวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ เป็นการจับบุคคลที่ไปชุมนุมกับบุคคลเดียวกันเข้าไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน โดยไม่คำนึงว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีการชุมนุมกันเองโดยตรงหรือไม่ จะเห็นได้ว่าในกลุ่มย่อยที่ 1, 2, 3, 4 และ 8 ไม่มีการชุมนุมระหว่างสมาชิกกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวกันเลย ส่วนกลุ่มย่อยที่ 5, 6 และ 7 มีการชุมนุมระหว่างสมาชิกกลุ่มย่อยกลุ่มละ 1 คู่ เท่านั้น

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างบุคคลในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มมีดังนี้

กลุ่มย่อยที่ 1	โตแกบุคคลหมายเลข 009	กลุ่มย่อยที่ 2	โตแกบุคคลหมายเลข 001
กลุ่มย่อยที่ 3	โตแกบุคคลหมายเลข 014	กลุ่มย่อยที่ 4	โตแกบุคคลหมายเลข 004
กลุ่มย่อยที่ 5	โตแกบุคคลหมายเลข 006	กลุ่มย่อยที่ 6	โตแกบุคคลหมายเลข 012
กลุ่มย่อยที่ 7	โตแกบุคคลหมายเลข 011	กลุ่มย่อยที่ 8	โตแกบุคคลหมายเลข 005

เป็นที่น่าสังเกตว่าบุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญ คือเป็นตัวยึคนบุคคลอื่น ๆ ในแต่ละกลุ่มย่อยเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มย่อยเดียวกัน แต่การวิเคราะห์ตัวประกอบกลับปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้ ไม่ได้รับการระบุให้เป็นสมาชิกภายในกลุ่มย่อยที่คนมีบทบาทสำคัญนั้นเลย และด้วยเหตุนี้ตัวประกอบที่มีสมาชิก 2 คน จึงไม่ได้จัดให้เป็นกลุ่มย่อย ทั้งนี้เมื่อลากเส้นสังคมนิติ สมาชิกทั้งสองนั้น ได้ทำการชุมนุมกับบุคคลอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมแล้วก็จะมีครบ 3 คน ตามคุณสมบัติของกลุ่มย่อยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น บุคคลหมายเลข 117 และ 118 เป็นสมาชิกตัวประกอบที่ 6 ซึ่งไม่อาจจัดเป็นกลุ่มย่อยได้เพราะไม่ครบ 3 คน แต่เมื่อลากเส้นสังคมนิติ เครือข่ายการสื่อสารของคนทั้งสองจะทองเพิ่มบุคคลหมายเลข 002 ขึ้นมาอีกรวมเป็น 3 คน ครบตามคุณสมบัติของกลุ่มย่อยพอดี ผู้วิจัยเห็นว่าข้อสังเกตดังกล่าวเป็นข้อสนับสนุนคำกล่าวของ โรเจอร์ และคินเซก (1981 : 186) ที่ว่า การใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบไม่สามารถสนับสนุนคำจำกัดความของกลุ่มย่อยได้ทั้งหมด

ในโครงสร้างการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มสตรี ปรากฏว่ามีบุคคลหลายคนที่ เป็นสมาชิกกลุ่มย่อย 2 กลุ่มรวมกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยทั้งสอง บุคคลเหล่านี้ได้แก่

- บุคคลหมายเลข 110 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 1 กับ 8
- บุคคลหมายเลข 103 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 3 กับ 8
- บุคคลหมายเลข 008 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 4 กับ 8
- บุคคลหมายเลข 011 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 5 กับ 6
- บุคคลหมายเลข 012 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 5 กับ 7
- บุคคลหมายเลข 006 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 6 กับ 7

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ทำหน้าที่เป็นตัวประสานอยู่ 5 คน ควบกันคือ

- บุคคลหมายเลข 010 เป็นตัวประสานกลุ่มย่อยที่ 1 กับ 8
- บุคคลหมายเลข 005 เป็นตัวประสานกลุ่มย่อยที่ 3, 4 และ 8
- บุคคลหมายเลข 023 เป็นตัวประสานกลุ่มย่อยที่ 4 กับ 8 (โดยผ่านบุคคลหมายเลข 008)

จะเห็นว่าโครงสร้างการชุมนุม ประกอบด้วยกลุ่มย่อย จำนวนหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกเพียงไม่กี่คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์จำนวนผู้ร่วมชุมนุม ลักษณะเช่นนี้เป็นการแสดงธรรมชาติของการชุมนุมว่า บุคคลจะชุมนุมกับคนจำนวนไม่มากที่คนสนิทเป็นกลุ่มเดียวกัน แสวงหาสันติภาพจากการชุมนุมมีโอกาสแพร่กระจายอย่างกว้างขวางได้ โดยอาศัยบุคคลที่เป็นตัวเชื่อมโยง และตัวประสานระหว่างกลุ่มเป็นผู้แลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกลุ่มเหล่านั้น ตามแผนภาพที่ 4 กลุ่มย่อยที่ 1, 3, 4 และ 8 สามารถทราบสารสนเทศเรื่องเดียวกันได้อย่างทั่วถึง กลุ่มย่อยที่ 5, 6 และ 7 ก็เช่นเดียวกัน มีเพียงบุคคลหมายเลข 003 และ 116 เท่านั้น ที่โดดเดี่ยวไม่ชุมนุมกับใครอื่นเลย

อนึ่งการที่มีใคร่แสดงหัวลูกศรของ เส้นสังคมมิติ เนื่องจากอาศัยข้อตกลงเบื้องต้นของโรเจอร์ และคินเชก (1981 : 100) ซึ่งถือว่าเส้นแสดง เครือข่ายการสื่อสาร เป็นเส้นเชื่อมระหว่างบุคคลที่สื่อสารซึ่งกันและกัน (reciprocal) อีกประการหนึ่งจากผลการสัมภาษณ์ถึงบทบาทของการชุมนุมถึงใคร่เสนอไปแล้วในบทที่ 4 ก็ปรากฏว่าในการชุมนุมบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นทั้งผู้เฒ่าและผู้ฟัง จึงแสดงว่าสารสนเทศในการชุมนุมจะถูกใช้ร่วมกัน

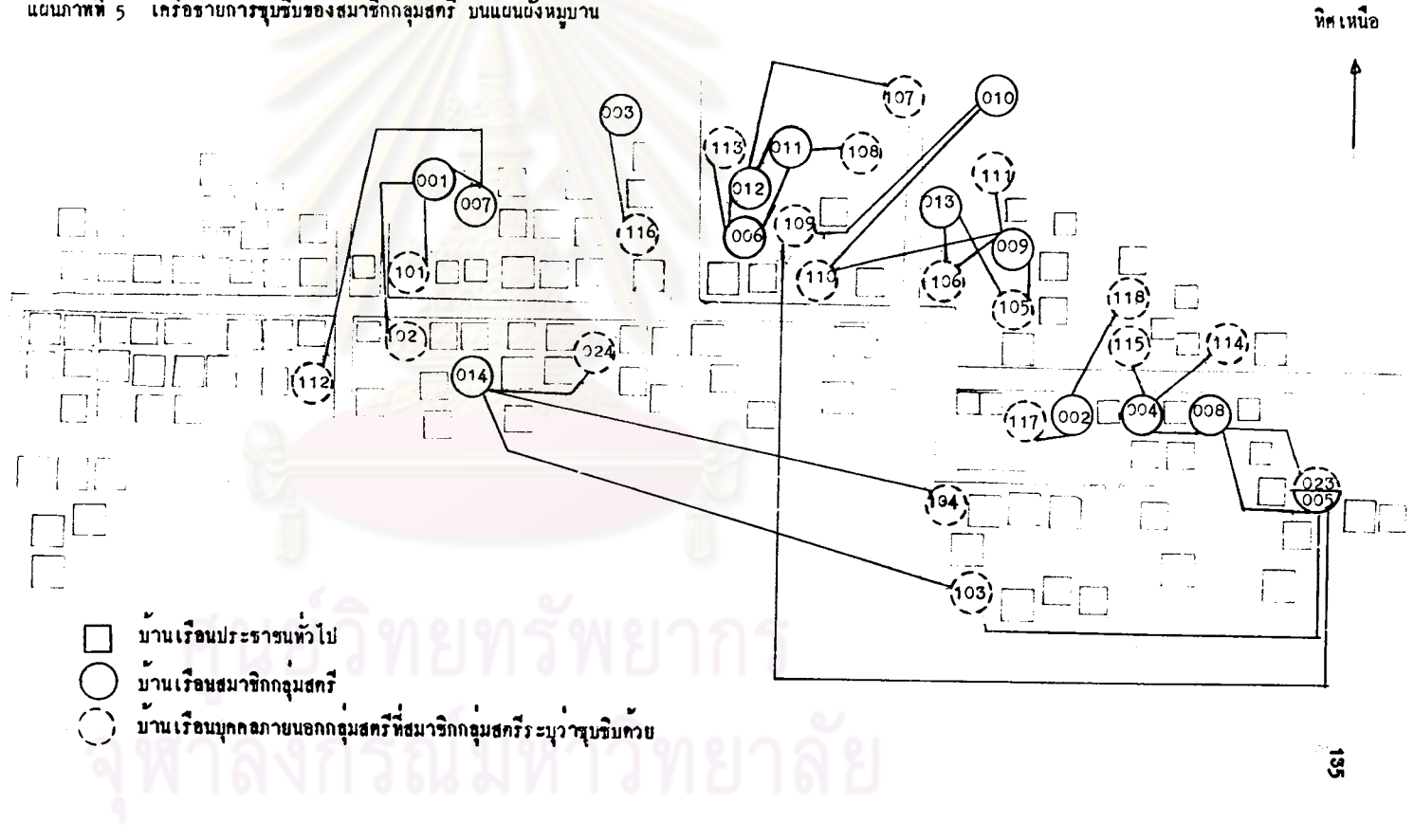
หรือถูกแลกเปลี่ยนระหว่างคู่ชู้ชิบ มีโซบะคคลีโคบคคลหนึ่ง เป็นผู้ส่ง หรือถ่ายทอดให้อีกคนหนึ่ง เพียงคานเดียว

ส่วนการโยงเส้นสังคัมมิติลงบนแผนที่หมู่บ้าน เป็นที่ปรากฏชัดว่า ความใกล้เคียงของบ้านเรือนมีผลต่อการชู้ชิบของสมาชิกกลุ่มสตรีด้วย กล่าวคือ พบว่าเส้นสังคัมมิติของการชู้ชิบส่วนใหญ่จะเป็นช่วงสั้น ๆ แสดงว่าบุคคลมักชู้ชิบกับผู้ที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน ไม่ห่างไกลจากกันมากนัก ตามแผนภาพที่ 5

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 5 เครือข่ายการชุมชนของสมาชิกกลุ่มสตรี บนแผนผังหมู่บ้าน

สำหรับดัชนีทางการสื่อสารของกลุ่มสตรี ปรากฏว่าค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่ม มีระดับค่าเพียง 0.12 แสดงว่ามีการซบซิบกันระหว่างผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีด้วยกันน้อยมาก เมื่อพิจารณาประกอบกับค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคล จะเห็นว่าสมาชิกหมายเลข 002, 003, 004, 009, 010, 013 และ 014 มีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคลเป็น 0 คือไม่ได้ซบซิบกับคนในกลุ่มเดียวกันเลย และแม้ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคลที่สูงที่สุดก็มีค่าเพียง 0.15 เท่านั้น

เกี่ยวกับการซบซิบกับบุคคลภายนอกกลุ่มสตรี พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกกลุ่มของสมาชิกแต่ละคน 0.07 และ 0.14 ซึ่งก็ยิ่งนับว่าต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนสูงสุด (0.36) เป็นผลให้ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของกลุ่มต่ำไปควยคือ เท่ากัน 0.79

กล่าวโดยสรุป การซบซิบเป็นพฤติกรรมที่สมาชิกกลุ่มสตรีจะปฏิบัติต่อผู้ที่เป็นเครือญาติและคั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ การเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันหรือไม่ไม่มีผลต่อการที่จะซบซิบกันมากนัก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 42 ค่าดัชนีทางการสื่อสารของกลุ่มสตรี

ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร ของกลุ่ม = 0.12		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับ บุคคลภายนอกของกลุ่ม = 1.79	
ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วน บุคคลของสมาชิกแต่ละคน		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับ บุคคลภายนอกของสมาชิกแต่ละคน	
หมายเลข	ค่าดัชนี	หมายเลข	ค่าดัชนี
001	0.08	001	0.14
002	0	002	0.14
003	0	003	0.07
004	0	004	0.14
005	0.08	005	0.14
006	0.15	006	0.07
007	0.08	007	0.07
008	0.15	008	0.07
009	0	009	0.28
010	0	010	0.14
011	0.15	011	0.07
012	0.15	012	0.07
013	0	013	0.14
014	0	014	0.21
รวมสมาชิก 14 คน		รวมสมาชิก 14 คน	

เครือข่ายการชุมชนของสมาชิกกลุ่มเยาวชน

การวิเคราะห์ตัวประกอบโดยคอมพิวเตอร์ ได้จัดบุคคลในกลุ่มเยาวชนออกเป็น 14 ตัวประกอบ หลังจากพิจารณาคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบบวก 0.3 ขึ้นไปแล้ว ปรากฏว่าแต่ละตัวประกอบ ประกอบด้วยบุคคลหมายเลขต่าง ๆ ตามตารางที่ 43

ตารางที่ 43 บุคคลที่เป็นสมาชิกตัวประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มเยาวชน

ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ	ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ
1	126	0.99683	7	124	0.99005
	127	0.99683		125	0.99005
	128	0.99683	8	037	0.77160
	129	0.99683		123	0.90246
2	032	0.91698	9	ไม่มี	
	120	0.91038		10	020
	121	0.91038	034		0.68304
	122	0.91698	014	0.86854	
3	133	0.99498	11	020	0.81639
	134	0.99498		024	0.94078
	135	0.99498		037	0.51543
4	008	0.99364	12	030	0.68731
	103	0.99364		105	0.98609
	130	0.69830		13	030
5	019	0.99004	119		0.98606
	131	0.99003	14	023	0.38195
6	022	0.99366		025	0.34475
	028	0.99366			
	130	0.69829			

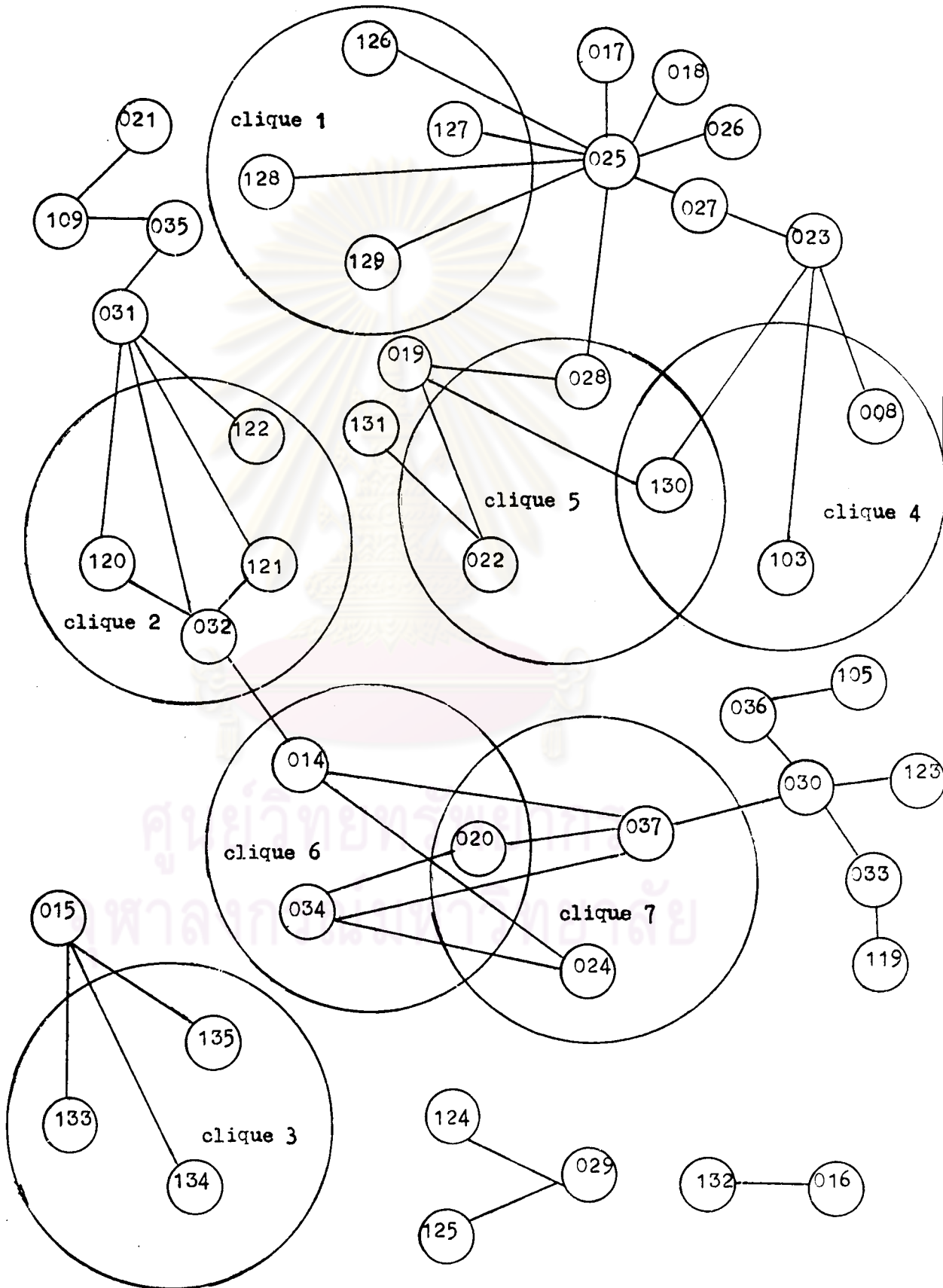
จากตารางที่ 43 จะเห็นได้ว่าเมื่อใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นกลุ่มย่อยแล้ว ปรากฏว่าตัวประกอบที่จัดว่าเป็นกลุ่มย่อยได้ ได้แก่ ตัวประกอบที่ 1, 2, 3, 4, 6, 10 และ 11 ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการซ้ำซ้อนของกลุ่มเขาวงกตมีกลุ่มย่อย 7 กลุ่ม ตามรายละเอียดในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 สมาชิกกลุ่มย่อยของเครือข่ายการซ้ำซ้อนในกลุ่มเขาวงกต

กลุ่มย่อย (colique)	ที่	หมายเลขบุคคลที่เป็นสมาชิก			
1		126,	127,	128,	129
2		032,	120,	121,	122
3		133,	134,	135	
4		008,	103,	130	
5		022,	028,	130	
6		020,	034,	014	
7		020,	024,	037	

ศูนย์วิทยพัชร์พัยกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 6 เครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มเยาวชน จักคามการวิเคราะห์กลุ่มย่อย

จากการลาดเส้นสังคมมีสีแดง เครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มเยาวชนตามแผนภาพที่ 6 พบลักษณะเช่นเดียวกับที่พบในกลุ่มสตรีคือ ผู้ทำหน้าที่ประสานบุคคลต่าง ๆ เข้าในกลุ่มย่อยเดียวกันไม่ได้รับการระบุให้เป็นสมาชิกภายในกลุ่มย่อยนั้น การชุมนุมกระทำเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แม้จำนวนกลุ่มจะมีมาก และบุคคลในระบบบางคนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ แต่ส่วนใหญ่จะมีเครือข่ายการสื่อสาร เชื่อมต่อกัน

ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวประสานระหว่างบุคคลในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มมีดังนี้

กลุ่มย่อยที่ 1	ไต่แกบุคคลหมายเลข 025	กลุ่มย่อยที่ 2	ไต่แกบุคคลหมายเลข 031
กลุ่มย่อยที่ 3	ไต่แกบุคคลหมายเลข 015	กลุ่มย่อยที่ 4	ไต่แกบุคคลหมายเลข 023
กลุ่มย่อยที่ 5	ไต่แกบุคคลหมายเลข 019	กลุ่มย่อยที่ 6	ไต่แกบุคคลหมายเลข 024 และ 037
กลุ่มย่อยที่ 7	ไต่แกบุคคลหมายเลข 034		

ผู้ทำหน้าที่หัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มไต่แก

บุคคลหมายเลข 032, 014 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 2 กับ 6
 บุคคลหมายเลข 130 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 4 กับ 5
 บุคคลหมายเลข 014, 020, 024, 034 และ 037 ทางมีบทบาทเป็นหัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 6 กับ 7 ทั้งสิ้น

ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย แต่ทำหน้าที่เป็นหัวประสาน มี 3 คน คือ

บุคคลหมายเลข 025 เป็นหัวประสานกลุ่มย่อยที่ 1, 4 กับ 5
 บุคคลหมายเลข 023 เป็นหัวประสานกลุ่มย่อยที่ 1, 4 กับ 5
 บุคคลหมายเลข 019 เป็นหัวประสานกลุ่มย่อยที่ 5 กับ 4 (โดยผ่านบุคคลหมายเลข 130)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มย่อยที่ 1, 4 และ 5 มีการชุมนุมโยงใยถึงกัน กลุ่มย่อยที่ 2, 6 และ 7 ก็เช่นกัน ฉะนั้นสารสนเทศที่ชุมชนจึงสามารถแพร่กระจายถึงคนจำนวนมากได้ ชุมชนที่ไม่ได้ถือครองชุมชนกับผู้อื่นเลย ไต่แก หมายเลข 016 กับ 132

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในกลุ่มเยาวชนไต่แก บุคคลหมายเลข 025 ซึ่งมีไต่แกเป็น

สมาชิกภายในกลุ่มย่อยใดเลย หากแต่มีบทบาทเป็นตัวประสานระหว่างกลุ่มย่อยที่ 1, 4 และ 5 บุคคลดังกล่าวมีตำแหน่ง เป็นรองประธานกลุ่มเยาวชน ประธานกลุ่มยุวเกษตรกร และได้รับเลือกเป็นเยาวชนดีเด่นด้วย จะเห็นได้ว่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของบุคคลดังกล่าวสูงที่สุด ทั้งกับผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนด้วยกัน และกับผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน

อีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทเป็นผู้ประสานระหว่างกลุ่มย่อยที่ 2 และ 6 คือบุคคลหมายเลข 014 ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีที่ยังโสด และอายุน้อย จึงได้รับการติดต่อขุมนิชมิจากสมาชิกกลุ่มเยาวชนหลายคน บุคคลดังกล่าวจึง เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างกลุ่มเยาวชน และกลุ่มสตรีด้วย

การโยงเส้นสัมพันธ์ลงบนแผนที่หมู่บ้านตามแผนภาพที่ 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเยาวชนมีการชุมนุมกันระหว่างผู้ที่อยู่บ้านห่างไกลกันมากกว่ากลุ่มสตรี อย่างไรก็ตามการชุมนุมระหว่างผู้ที่ตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกัน ก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ไม่น้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 7 เครื่องข่ายการชุมชนของสมาชิกกลุ่มเขาวงขน บ้านเขานั้งหมื่นบ้าน

ทิศเหนือ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีทางการสื่อสารพบว่า สมาชิกกลุ่มเยาวชน มีการชุมนุมกันเองภายในกลุ่มต่ำมาก คือค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่มมีเพียง 0.08 ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคลของสมาชิกแต่ละคน พบว่ามีถึง 11 คน ที่ไม่มีสมาชิกภายในกลุ่มระบุว่าชุมนุมด้วย สมาชิกส่วนใหญ่มีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคลที่ระดับ 0.05

ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของกลุ่ม แม้จะต่ำ (1.22) เมื่อเทียบกับเกณฑ์ขั้นสูง (5) แต่เมื่อเทียบกับค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารภายในกลุ่มก็นับว่าอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่า สมาชิกที่มีการชุมนุมกับบุคคลภายนอกกลุ่มมากที่สุด คือหมายเลข 25 มีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอก 0.17

จะเห็นได้ว่าลักษณะค่าดัชนีคล้ายคลึงกับของกลุ่มสตรี คือ ค่าดัชนีมีค่าต่ำทุกค่า เป็นการยืนยันว่าการชุมนุมจะกระทำเฉพาะกับคนจำนวนไม่มาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 45. ค่าดัชนีทางการสื่อสารของกลุ่มเยาวชน

ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร ของกลุ่ม = 0.08		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคล ภายนอกของกลุ่ม = 1.22	
ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร ส่วนบุคคลของสมาชิกแต่ละคน		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคล ภายนอกของสมาชิกแต่ละคน	
หมายเลข	ค่าดัชนี	หมายเลข	ค่าดัชนี
015	0	015	0.13
016	0	016	0.04
017	0	017	0
018	0	018	0
019	0.05	019	0.04
020	0.09	020	0
021	0	021	0.04
022	0.05	022	0.04
023	0.05	023	0.13
024	0.05	024	0.04
025	0.23	025	0.17
026	0	026	0
027	0	027	0
028	0.05	028	0
029	0	029	0.09
030	0.09	030	0.04
031	0.05	031	0.13
032	0.05	032	0.13
033	0	033	0.14
034	0.09	034	0
035	0	035	0.04
036	0	036	0.04
037	0.14	037	0.04
รวมสมาชิก 23 คน		รวมสมาชิก 23 คน	

เครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การวิเคราะห์ตัวประกอบโดยคอมพิวเตอร์ ได้จัดบุคคลในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตออกเป็น 7 ตัวประกอบ เมื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ บวก 0.3 ขึ้นไปแล้ว ปรากฏว่าแต่ละตัวประกอบ ประกอบด้วยบุคคลหมายเลขต่าง ๆ ตามตารางที่ 46

ตารางที่ 46 บุคคลที่เป็นสมาชิกตัวประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มออมทรัพย์ฯ

ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ	ตัวประกอบ ที่	หมายเลข บุคคล	ค่า น้ำหนักตัวประกอบ
1	039	0.94468	5	043	0.93979
	137	0.83534		139	0.81272
	140	0.94468			
2	047	0.98809	6	126	0.70313
	126	0.64846		142	0.96356
	141	0.98806			
3	044	0.55539	7	145	0.74161
	143	0.98122			
	144	0.98122			
4	044	0.70718			
	045	0.69012			
	138	0.86907			

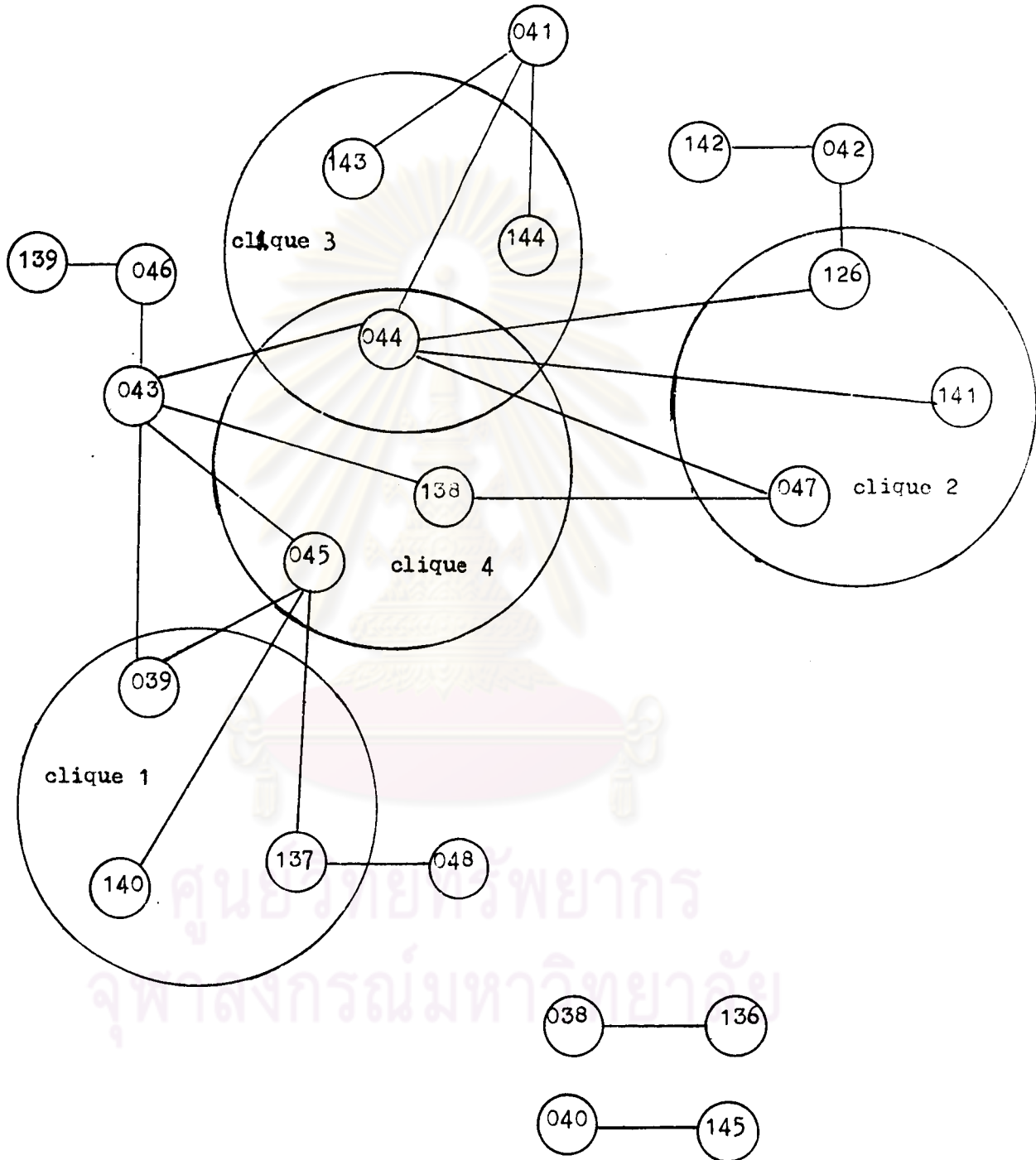
จากตารางที่ 46 จะเห็นได้ว่าเมื่อใช้เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นกลุ่มย่อยแล้ว ปรากฏว่าตัวประกอบที่จัดว่าเป็นกลุ่มย่อยได้ ได้แก่ตัวประกอบที่ 1, 2, 3 และ 4 ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์ฯ มี 4 กลุ่มย่อย ตามรายละเอียดในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 สมาชิกกลุ่มย่อยของเครือข่ายการชุมชนในกลุ่มออมทรัพย์ฯ

กลุ่มย่อย (clique) ที่	หมายเลขบุคคลที่เป็นสมาชิก		
1	039,	137,	140
2	047,	126,	141
3	044,	143,	144
4	044,	045,	138

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 8 เครือข่ายการคบหิของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จักตามการวิเคราะห์กลุ่มย่อย

จากการลากเส้นสังคมนิติแสดงเครือข่ายการชุมนุมของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ความแผนภาพที่ 8 พบว่ากลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่มมีการสื่อสารเชื่อมต่อกันทุกกลุ่ม มีบุคคลเพียง 2 คน คือหมายเลข 038 กับ 136 และ 040 กับ 145 เท่านั้นที่ไม่เชื่อมกับใครอื่นอีกเลย

ผู้ทำหน้าที่ตัวประสานระหว่างบุคคลในกลุ่มย่อยมีดังนี้

กลุ่มย่อยที่ 1	ไต่แกบุคคลหมายเลข 045	กลุ่มย่อยที่ 2	ไต่แกบุคคลหมายเลข 044
กลุ่มย่อยที่ 3	ไต่แกบุคคลหมายเลข 041	กลุ่มย่อยที่ 4	ไต่แกบุคคลหมายเลข 043

ผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่ง และมีการเชื่อมกับบุคคลในกลุ่มอื่น หรือที่เรียกว่า ตัวเชื่อมโยง ไต่แก

บุคคลหมายเลข 044 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 2, 3 กับ 4

บุคคลหมายเลข 045 เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มย่อยที่ 1 กับ 4

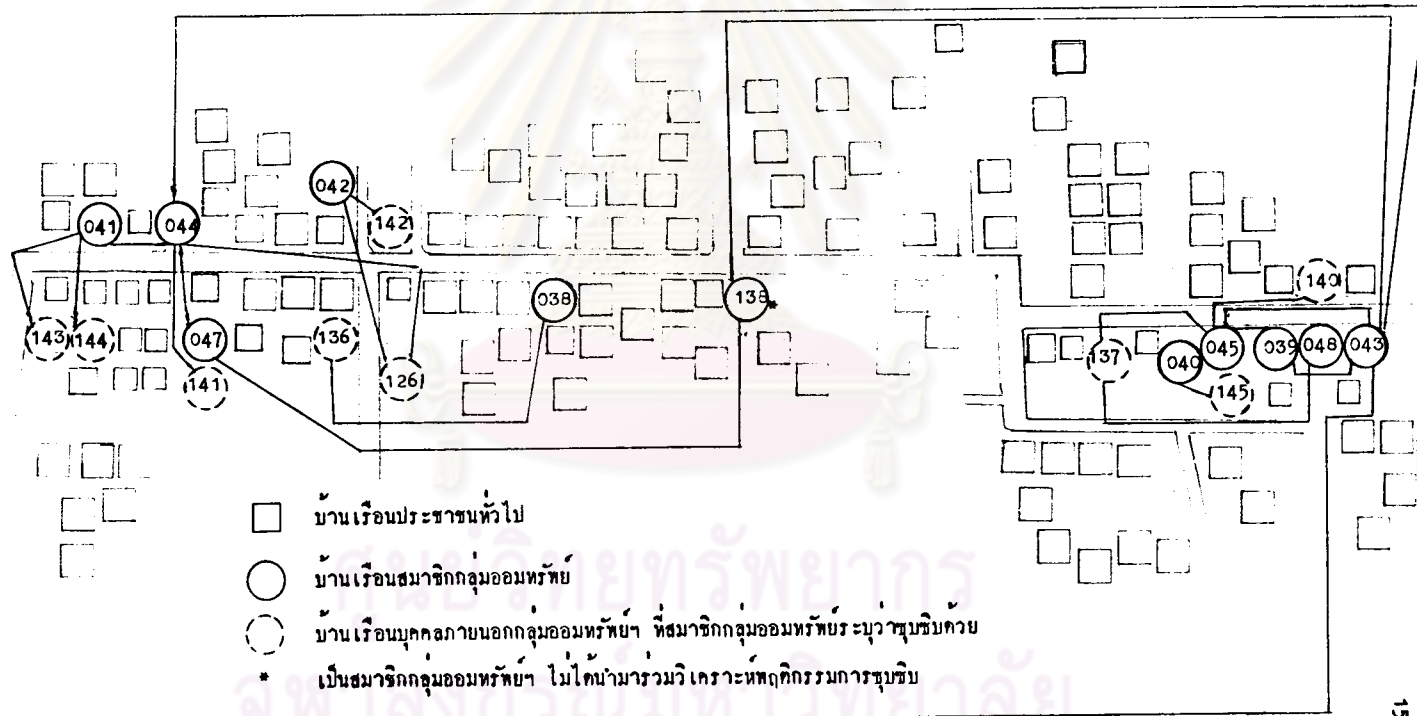
ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ทำหน้าที่ตัวประสาน ไต่แก
บุคคลหมายเลข 043 ซึ่งประสานระหว่างกลุ่มย่อยที่ 1, 3 กับ 4

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในเครือข่ายการชุมนุมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไต่แก บุคคลหมายเลข 044 ซึ่งเป็นสมาชิกของทั้งกลุ่มที่ 3 และ 4 จึงถือว่าเป็นตัวเชื่อมโยงสารสนเทศระหว่างทั้งสองกลุ่มดังกล่าว และยัง เป็นตัวประสานสารสนเทศการชุมนุมระหว่างบุคคลในกลุ่มย่อยที่ 2 อีกด้วย บุคคลดังกล่าว เป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้เก็บรวบรวมเงินสัจจะสะสมรายเดือน และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่ง กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรรมการวัด และกรรมการศึกษาของหมู่บ้านด้วย จึงน่าจะกล่าวได้ว่า จำนวนความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของการชุมนุม มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของบุคคลด้วย

สำหรับการโยงเส้นสังคมนิติเครือข่ายการชุมนุมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ความแผนภาพที่ 9 ชี้ให้เห็นว่า การชุมนุมมักกระทำระหว่างผู้ที่ตั้งบ้านเรือนไม่ติดกันทีเดียว แต่ก็อยู่ในย่านเดียวกัน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานที่ชุมนุม ซึ่งใช้ "ทางหลวง" หนายานและผลจากการสังเกตุของผู้วิจัยที่พบว่าผู้ที่อยู่บ้านเดียวกันมักจะมานั่งคุยกันตามร้านข้างถนนในเวลาเย็น ๆ ทุกวัน

แผนภาพที่ 9 เครื่องมือการสุ่มของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ บนแผนผังหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ↑

- บ้านเรือนประชาชนทั่วไป
- บ้านเรือนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์
- บ้านเรือนบุคคลภายนอกกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ระบุว่าสุ่มขวัญ
- * เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ ไม่ได้นำมารวมวิเคราะห์หตุกติกกรรมการสุ่มขวัญ

139 046

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกือบทั้งหมดมีโยงโยของการซุบซิบเชื่อมต่อกัน มีเพียงสองคู่ที่โคกเคี้ยวอิสระจากกลุ่ม คือหมายเลข 038 กับ 136 และหมายเลข 040 กับ 145 ข้อที่น่าสังเกตคือหมายเลข 040 เป็น "เซย์" ของหมู่บ้านและฐานะยากจน จึงไม่ค่อยคบค้าสมาคมกับใครมากนัก แต่บุคคลหมายเลข 145 มีอาชีพรองเป็นช่างตัดผม มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับคนในหมู่บ้านจำนวนมาก ฉะนั้นสารสนเทศที่บุคคลทั้งสองซุบซิบกันอาจไม่จำกัดวงแคบเหมือนที่ประเมินจากแผนภาพ จากจุดนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับการซุบซิบอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางอาจจะต้องอาศัยวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ถูกระบุข้ออีก 1-2 ช่วง เพื่อคู่เครือข่ายทั้งหมด และจะเห็นว่าจะมีการระบุชื่อของกันและกันมากน้อยเพียงใด วิธีการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว โรเจอร์ และ คินเชก (1981 : 109) กล่าวว่า ลอร์แมน (Laumann) เคยใช้ทำการวิจัยที่เมืองกัทรอยด์ โดยเรียกชื่อว่า "snowball sampling"

ในค่านักชั้นทางการสื่อสาร ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการซุบซิบกันเองภายในกลุ่ม ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน กล่าวคือค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่มเท่ากับ 0.16 บุคคลที่มีสมาชิกกลุ่มระบุว่า ซุบซิบด้วยมากที่สุดมีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารส่วนบุคคล 0.30

ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอกของกลุ่มเท่ากับ 1.08 ต่ำกว่ากลุ่มสตรีเล็กน้อย สมาชิกแต่ละคนมีค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคลภายนอก 0.09 และ 0.18 เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 48 ค่าดัชนีทางการสื่อสารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร ของกลุ่ม = 0.16		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคล ภายนอกของกลุ่ม = 1.08	
ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสาร ส่วนบุคคลของสมาชิกแต่ละคน		ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารกับบุคคล ภายนอกของสมาชิกแต่ละคน	
หมายเลข	ค่าดัชนี	หมายเลข	ค่าดัชนี
038	0	038	0.09
039	0.10	039	0
040	0	040	0.09
041	0	041	0.18
042	0	042	0.18
043	0.20	043	0
044	0.30	044	0.18
045	0.20	045	0.18
046	0	046	0.09
047	0.10	047	0
048	0	048	0.09
รวมสมาชิก 11 คน		รวมสมาชิก 11 คน	

สรุป

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างการสื่อสารของการชุมนุมถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของสมาชิกกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพระเพลิง พบว่า สมาชิกจะชูปชบกับบุคคลที่มีคุณลักษณะที่เหมือนกับคนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อจำแนกตัวแปรที่ใช้เปรียบเทียบ พบว่า การชูปชบระหว่างกลุ่มเพศเดียวกันมีสูงถึง 96.30% การชูปชบระหว่างผู้ที่มีสถานภาพสมรสเหมือนกันสูงเป็นอันดับสองคือ 93.52% การชูปชบระหว่างผู้ที่มีช่วงอายุเหมือนกันมี 80.56% ส่วนความเหมือนในตัวแปรเศรษฐกิจ

และการศึกษามี 64.81% และ 65.74% ตามลำดับ ตัวแปรกลุ่มที่เป็นสมาชิกเป็นตัวแปร
 เทียบที่มีการชูปชบในหมู่ผู้ที่ต่างกันมากกว่า เมื่อรวมค่าคะแนนความเหมือนกันของคู่ชูปชบ
 แล้ว ปรากฏว่าคู่ชูปชบมีคุณลักษณะเหมือนกันในระดับค่อนข้างสูง คือ 4.44 จึงเป็นการ
 ยอมรับสมมติฐานข้อที่สาม

สมมติฐานข้อที่ 4 ก็ได้รับการทดสอบว่าเป็นจริงเช่นกัน เนื่องจากสมาชิกกลุ่ม
 ทั้งสามมีการชูปชบกับบุคคลที่เป็นญาติ เพื่อน หรือ เพื่อนบ้าน ซึ่งมีค่าของความสัมพันธ์
 ทางสังคมสูง อีกทั้งยังระบุว่า เป็นผู้ที่สนิทสนมกันถึง 99.07% และ เมื่อคิดค่าคะแนนระดับ
 ความผูกพันทางสังคมปรากฏว่าคู่ชูปชบมีระดับความผูกพันต่อกันเฉลี่ยถึง 3.60 จากจำนวน
 เต็ม 4

ส่วนเครือข่ายการชูปชบและดัชนีทางการสื่อสารในการชูปชบถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยว
 ข้องกับการพัฒนา แสดงให้เห็นที่ประจักษ์ว่า บุคคลมักชูปชบกับผู้อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน และ
 การชูปชบเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะ คือจะจำกัดแวกวงของผู้ที่จะชูปชบด้วย
 ค่าดัชนีทางการสื่อสารจึงมีค่าต่ำทุกค่าและทุกกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าสวนนี้จะเป็น
 ปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความร่วมมือ และกระท้อร่อนในการดำเนินโครงการ
 พัฒนา ทั้งนี้จะขอนำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 6 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย